

VERSLAG VAN DE 56STE PLENAIRE ZITTING (EERSTE DEEL) VAN DE EUROPESE ASSEMBLEE VOOR VEILIGHEID EN DEFENSIE (ASSEMBLEE VAN DE WEST-EUROPESE UNIE)

Vastgesteld 28 augustus 2009

Inleiding

De Europese Assemblee voor Veiligheid en Defensie (voorheen de Assemblee van de West-Europese Unie) heeft van 2 tot en met 4 juni 2009 in Parijs haar 56ste plenaire vergadering gehouden. Naast 82 parlementariërs uit 21 EU-lidstaten namen 19 parlementariërs deel uit 3 geassocieerde landen, die wel lid zijn van de NAVO, maar niet van de EU (Kroatië, Noorwegen, Turkije). Ook waren 9 parlementariërs aanwezig uit 4 landen die als partner aan de Assemblee verbonden zijn (Rusland, Servië, Oekraïne, Georgië). De Staten-Generaal werden vertegenwoordigd door het Tweede-Kamerlid Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA).

Tijdens deze zitting zijn onder andere toespraken gehouden door de heer Václav Klaus, president van de Republiek Tsjechië, dat ten tijde van de zitting het EU-voorzitterschap bekleedde, en door de heer Jaap de Hoop Scheffer, secretaris-generaal van de NAVO. De heer Gunnar Lund, Zweeds ambassadeur in Frankrijk, blikte vooruit op het aanstaande EU-voorzitterschap van zijn land.

De volgende rapporten zijn tijdens de zitting besproken, gevolgd door een stemming over bijbehorende aanbevelingen:

1. New opportunities for EU-US foreign and security policy cooperation – reply to the annual report of the Council, doc. C/2040, aanbeveling 835 (Politieke Commissie)
2. ESDP and the future of the western Balkans – reply to the annual report of the Council, doc. C/2039, aanbeveling 838 (Politieke Commissie)
3. European Security and the Middle East, mondelinge presentatie zonder aanbeveling (Politieke Commissie)

4. The War in Afghanistan: what strategy for Europe?, doc. C/2036, aanbeveling 836 (Defensiecommissie)
5. European Union military operations – reply to the annual report of the Council, doc. C/2038, aanbeveling 839 (Defensiecommissie)
6. The Role of the European Union in combating piracy, doc. C/2037, aanbeveling 840 (Defensiecommissie)
7. European armoured vehicles: current programmes, doc. C/2034, aanbeveling 837 (Technologie en Ruimtevaart Commissie)
8. Space Situational Awareness, doc. C/2035, aanbeveling 841 (Technologie en Ruimtevaart Commissie)
9. Education and training for ESDP: the military Erasmus initiative, doc. C/2041, aanbeveling 136 (Commissie voor Parlementaire en Publieke Relaties)

Al deze documenten zijn te vinden op de website:

[http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/](http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/session.php?id_session=53)

[session.php?id_session=53](http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/session.php?id_session=53) Hieronder volgt per commissie een samenvatting van de betreffende rapporten en aanbevelingen.

Politieke commissie

- *New opportunities for EU-US foreign and security policy cooperation – reply to the annual report of the Council* (rapporteur: Jordi Xuclà I Costa, Spanje): De rapporteur meende dat de verkiezing van Barack Obama als de 44ste president van de Verenigde Staten een verandering in de internationale verhoudingen tot gevolg heeft gehad, waarbij nieuwe kansen zijn ontstaan voor trans-Atlantische samenwerking op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid. Het is van vitaal belang om deze kansen te benutten in een tijd waarin de financieel-economische crisis alle tijd en energie van beleidsmakers lijkt op te eisen. Tegelijkertijd moeten de hoge verwachtingen aan beide zijden van de Atlantische oceaan in goede banen geleid worden, zo benadrukte de rapporteur. De Assemblee zou daarom de kansen moeten verwelkomen die de verkiezing van Obama biedt en Europese regeringen moeten aanmoedigen om gebruik te maken van dit unieke moment in de transatlantische geschiedenis. Nu de Verenigde Staten bereid zijn om te luisteren en te consulteren, om actief de betrokkenheid van multilaterale instellingen te zoeken en om niet langer elk veiligheidsprobleem strikt vanuit een militair perspectief te benaderen, is dit land de partner waar Europa de afgelopen jaren naar op zoek geweest is. Europa moet zich nu ook als een betrouwbare partner voor de Verenigde Staten opstellen, zo betoogde de heer Xuclà I Costa, niet alleen als het gaat om moreel advies en politieke steun, maar ook als tot actie moet worden overgegaan. Europeanen moeten de dynamiek van de nieuwe Amerikaanse regering gezamenlijk, bekwaam en resoluut beantwoorden, zo stelde hij in de aanbeveling, inclusief de benadering van gemeenschappelijke problemen als in Afghanistan, Pakistan en het Midden-Oosten.
- *European Security and the Middle East* (rapporteur: Josette Durrieu, Frankrijk): De Politieke Commissie had enige maanden geleden besloten om geen rapport uit te brengen tijdens deze plenaire zitting, maar te volstaan met een mondelinge presentatie. Als reden hiervoor werd de politieke impasse in het Midden-Oosten genoemd. Het leek de Commissie beter om de initiatieven van de nieuwe Amerikaanse

regering af te wachten, in het bijzonder de aangekondigde toespraak van president Obama in Cairo op 4 juni, zo deelde de rapporteur mee. In haar presentatie stond mevrouw Durrieu met name stil bij Irak, Iran en het Israëliësch-Palestijnse conflict. In Irak constateerde zij de terugkeer van een relatieve stabiliteit; een belangrijk probleem is nu de reconstructie van het land, in het bijzonder de financiering daarvan. Inzake het Iraanse atoomprogramma wees zij op een dubbele standaard die het Westen hanteert, door landen als Israël, Pakistan en India wel kernwapens toe te staan en Iran niet. Mevrouw Durrieu sprak de verwachting uit dat alleen het krachtig nastreven van een gedenucleariseerd Midden-Oosten een oplossing kan bieden voor het huidige probleem. Europa moet daarbij niet als enige vasthouden aan sancties, als de regering van president Obama toenaderingspogingen tot Iran doet. De rapporteur schetste een somber beeld van de patstelling tussen Israël en de Palestijnen na de recente Israëliësch-parlementsvierkiezingen. Zij schatte in dat het politiek initiatief om de impasse te doorbreken van de nieuwe Amerikaanse regering moet komen. Europa is te verdeeld om een duidelijk beleid ten aanzien van het Midden-Oosten te formuleren. Door die verdeeldheid komt Europa niet verder dan het financieren van de wederopbouw van het gebied met miljarden euro's. Zij sprak de hoop uit dat de Amerikaanse regering Israël een compromis oplegt, want, zo concludeerde het rapport, de sleutel voor de oplossing van de problemen in Irak, Afghanistan en Iran, ligt in Jeruzalem.

- *ESDP and the future of the western Balkans – reply to the annual report of the Council* (rapporteur: Pedro Agramunt, Spanje): In dit rapport werd geconcludeerd dat de noodzaak van een voortdurende sterke internationale aanwezigheid in Kosovo algemeen erkend wordt, los van de verdeeldheid die er in de EU over de erkenning van Kosovo bestaat. EULEX is de grootste civiele missie die ooit onder de vlag van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid is uitgezonden, unaniem goedgekeurd door de VN Veiligheidsraad in december 2008. De rapporteur waarschuwde ervoor dat de spanning tussen Servië en Kosovo een permanent lont in een kruitvat dreigt te worden. Met de huidige pro-Europese regering in Servië wordt er goede vooruitgang geboekt in de toenadering van dit land tot de EU, aldus de rapporteur. Hij noemde daarbij in het bijzonder de arrestatie van Radovan Karadzic. Niettemin vormt een erfenis van nationalisme, corruptie en een verdeelde interpretatie van de geschiedenis van het land nog steeds een belangrijk obstakel voor een EU-lidmaatschap van Servië. Het vertrek van Miroslav Lajcak als Speciaal Vertegenwoordiger van de EU/Hoge Vertegenwoordiger in Bosnië-Herzegowina middenin de politieke crisis waarin het land verkeert, heeft het imago van de EU geen goed gedaan, zo stelde de rapporteur. De roep, met name van de leiders van de Republika Srpska, om het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger te sluiten, neemt toe, maar dit is, gelet op de politieke situatie in het land, geen realistische optie. De heer Agramunt wees in dit verband ook op de militaire aanwezigheid van de EU in Bosnië in de vorm van EUFOR Althea. Hervorming van een aantal sectoren, vooral waar het de staatsinrichting en de politie betreft, is bittere noodzaak om tot een levensvatbare staat te komen die zijn ambities voor Euro-Atlantische integratie kan waarmaken. Tot slot wees de rapporteur op de voortslepende conflicten over de naamgeving van de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en het grensconflict tussen Slovenië en Kroatië over de Baai van Piran, die voor onrust in de Balkan blijven zorgen. In de aanbeveling heeft de Assemblee de betrokkenen opgeroepen om te blijven werken aan oplossing van deze conflicten.

Defensiecommissie

- *The War in Afghanistan: what strategy for Europe?* (rapporteur: Jean-Pierre Kucheida, Frankrijk): In het rapport over de oorlog in Afghanistan werd vooruitgeblikt op wat nu al duidelijk een bewogen jaar voor het land lijkt te zijn: presidentsverkiezingen in augustus, toenemende aanvallen van de Taliban en ongeduld bij het publiek met het vermeende gebrek aan vooruitgang. De internationale gemeenschap is er nu van overtuigd dat de oplossing van het conflict niet alleen militair kan zijn, maar ook gezocht moet worden in sociale en economische ontwikkeling, zo constateerde de heer Kucheida. Armoede en ondervoeding blijven een hardnekkig probleem in Afghanistan en er is te weinig gedaan om de boerenbevolking een fatsoenlijke bron van inkomsten te geven op basis van «legale» agrarische producten, zo stelde hij. Hij wees op een «veiligheidsparadox» in Afghanistan: enerzijds zijn het Afghaanse leger en de politie nu sterker en beter getraind, maar anderzijds blijven hun tegenstanders pogen om de Afghaanse overheid te verzwakken. Afghanistan en Pakistan delen in dit opzicht hetzelfde probleem: het Pashtun-vraagstuk en de pogingen van de Taliban om die gebieden te controleren waar deze etnische groep de meerderheid vormt. De toekomstperspectieven van beide landen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en zowel lokale als buitenlandse partijen hebben een belang bij de uitkomst van het conflict. Op lange termijn kan de oplossing alleen bestaan uit een lokaal akkoord waar alle partijen bij betrokken zijn, zo oordeelde de rapporteur. Hij wees erop dat veel Europese landen gewapende strijdkrachten in het gebied hebben onder de vlag van ISAF of OEF. Die aanwezigheid vertaalt zich echter niet in politieke invloed, zo stelde hij in de aanbeveling, en evenmin in invloed op de strategische besluitvorming over deze regio. In de aanbeveling roept de Assemblee dan ook op tot een duidelijk gedefinieerde Europese politieke en economische veiligheidsstrategie voor Afghanistan, die goed wordt afgestemd met de Amerikanen.
- *European Union military operations – reply to the annual report of the Council* (rapporteurs: Andrea Rigoni, Italië, René Rouquet, Frankrijk): In dit rapport onderzocht de Defensiecommissie het optreden van de EU in twee militaire operaties, EUFOR Tsjaad en EUFOR Althea in Bosnië. Gelet op het ambitieniveau en de complexiteit van die missies, kunnen deze gezien worden als een lakmoesproef voor de EU op het gebied van vredeshandhaving. De VN heeft inmiddels het stokje van de EU overgenomen in Tsjaad, waar de EUFOR-missie erin geslaagd is om een geografisch en politiek vijandige regio te pacificeren. Niettemin is de situatie in Darfur verslechterd en zijn vluchtelingen daar nog steeds het slachtoffer van interetnisch geweld. In Bosnië heeft de EU het stokje van de VN overgenomen met EUFOR Althea. De situatie daar blijft instabiel en er is nog steeds geen beslissing genomen over de toekomst van de missie. De rapporteurs concludeerden dat in het algemeen de resultaten van beide operaties bevredigend zijn en dat ze een gelegenheid bieden om lessen voor toekomstige missies te trekken.

In de Defensiecommissie is besloten om tijdens de plenaire zitting in december 2009 een follow-up rapport uit te brengen waarin speciaal wordt gekeken naar de relatie tussen de Europese Unie en de Verenigde Naties bij de overdracht van een missie van de ene organisatie naar de andere. Kan de VN-macht in Tsjaad gebruik maken van de planningssystemen, de militaire kennis ter plaatse en de relaties met de lokale gemeenschap en de politiek die tijdens de EUFOR-missie zijn opgebouwd? En wat betekent de politieke onzekerheid in Bosnië voor de

EUFOR-vredesmacht in dat land? Zullen EU-landen in de toekomst nog bereid zijn om troepen bij te dragen? Namens de commissie is het lid **Aasted Madsen-van Stiphout** benoemd als co-rapporteur met als opdracht hierover in december verslag uit te brengen.

- *The Role of the European Union in combating piracy* (rapporteurs: Kurt Bodewig, Duitsland, Aristotelis Pavlidis, Griekenland, Tarmo Kouts, Estland): De Defensiecommissie had zich in dit rapport gebogen over de sterke toename van gewapende piraterij in de Golf van Aden en voor de kust van Somalië, de belangrijkste zeevaartroute tussen Europa en Azië, inclusief voor olietankers en schepen van het World Food Programme. Met de modernste technieken en wapens en met wortels in de goed georganiseerde criminaliteit van Somalische clans, zijn de piraten steeds verder van de kust gaan opereren. De gevraagde bedragen voor losgeld stijgen navenant, zo constateerden de rapporteurs. Bij gebrek aan een krachtdadige Somalische regering om het probleem aan te pakken, is de internationale gemeenschap zelf tot bestrijding van de piraterij overgegaan. De VN heeft de juridische kaders geschapen voor internationale operaties in de Golf van Aden en in de territoriale wateren van Somalië. Naast de VS en de NAVO heeft ook de EU een eigen maritieme operatie in het gebied gelanceerd, EUNAVFOR Somalia – operatie Atalanta. De rapporteurs brachten in hun aanbeveling drie uitdagingen voor deze missie onder de aandacht. Ten eerste betrof dat de coördinatie tussen de verschillende internationale en nationale strijdkrachten die actief zijn in het gebied. Ten tweede noemden zij de juridische uitdagingen, niet alleen voor de EU, maar voor de hele internationale gemeenschap als gevolg van een juridisch vacuüm. Ten derde wezen zij op de instabiliteit van de Somalische staat, met zijn corruptie en politieke chaos. In de bijbehorende aanbeveling heeft de Assemblee de Raad dan ook onder meer opgeroepen om een juridische studiegroep in te stellen die het wettelijk kader van de bestrijding van piraterij beter in kaart kan brengen. Ook heeft de Assemblee verklaard dat de EU zich actief moet bemoeien van de terugkeer van de «rule of law» in Somalië door aan het verzoeningsproces aldaar deel te nemen. Tevens heeft de Assemblee opgeroepen om illegale visserij voor de Somalische kust – door velen gezien als de oorzaak van het probleem – tegen te gaan. In de op deze presentatie volgende discussie wees het lid **Aasted Madsen-van Stiphout** op de onduidelijkheid die er internationaal bestaat over de verantwoordelijkheid voor het vervolgen van gearresteerde piraten. Zij refereerde hierbij aan een recente zaak, waarbij de door de Nederlandse marine gearresteerde piraten vrijgelaten moesten worden, omdat het gekaapte schip niet in Nederland geregistreerd bleek te zijn. Eén van de eerste piraten die wel naar Nederland was overgebracht voor vervolging, zo vulde zij aan, liet overigens vanuit zijn cel weten dat die hem beter beviel dan zijn eigen land en dat hij na zijn vrijlating een asiolverzoek in Nederland zou indienen. De heer Bodewig antwoordde dat in Duitsland soortgelijke problemen spelen. Hij suggereerde dat het Internationale Tribunaal voor het Recht van de Zee in Hamburg, een VN-instelling, mogelijk een rol kan spelen in het scheppen van duidelijkheid over het internationale juridische kader.

Technologie en Ruimtevaart Commissie

European armoured vehicles: current programmes (rapporteurs: Axel Fischer, Duitsland, Tuija Nurmi, Finland): In 2005 besloten de defensie-ministers van landen die deelnemen in de European Defence Agency (EDA) om de activiteiten van deze instantie te concentreren op de aanschaf van gepantserde wagens. Het inventariseren van gezamenlijke belangen en mogelijkheden tot samenwerking op dit gebied leek

wenselijk, toen geconstateerd werd dat er 23 nationale programma's in de EU bleken te bestaan om dergelijke voertuigen aan te schaffen. De commissie constateerde in dit rapport dat vier jaar later die situatie nauwelijks veranderd is en dat de EDA tot de conclusie is gekomen dat Europese samenwerking nu niet verder kan gaan dan het definiëren van toekomstige behoeften. Op basis daarvan kunnen landen mogelijk op een later moment tot gezamenlijke programma's komen. De rapporteurs nuanceerden hun constatering wel door erop te wijzen dat in de categorie «gepantserde wapens» een uiterst grote verscheidenheid aan materiaal valt, dat voor zeer uiteenlopende doeleinden bestemd kan zijn. De commissie identificeerde niettemin de 6x6- en de 8x8-voertuigen als een categorie waaraan veel geld en onderzoek wordt besteed en waarmee op de internationale markt scherp geconcurrereerd wordt. De oorlogen in Afghanistan en Irak hebben ook het nut van deze voertuigen bewezen in de strijd tegen «improvised explosive devices». De rapporteurs zagen dan ook nog steeds mogelijkheden voor meer Europese samenwerking. In de aanbeveling heeft de Assemblee de Raad opgeroepen de Europese industriële capaciteit op dit gebied te ontwikkelen en te versterken door de lidstaten aan te sporen tot meer investeringen in onderzoek. De huidige economische crisis moet geen blijvende schade toebrengen aan de defensiesector, aldus de Assemblee. Samenwerking tussen Europese landen en bedrijven lijkt nog steeds het beste recept om mee te kunnen doen op een sterk concurrerende internationale markt.

- *Space Situational Awareness* (rapporteur: Edward O'Hara, Verenigd Koninkrijk): Dit rapport behandelde de activiteiten van de European Space Agency (ESA) in het kader van het Space Situational Awareness (SSA) project. De EU en ESA werken al samen in de ontwikkeling en financiering van publieke diensten als het Galileo global positioning system en het GMES2 programma (Global Monitoring for Environment and Security). Maar tijdens een conferentie in Berlijn in juni 2007 over wapenbeheersing in de ruimte en de rol van de EU werd geconstateerd dat de EU niet beschikt over de capaciteit om in de ruimte potentiële bedreigingen van haar veiligheid door mens of natuur waar te nemen. Alleen de Verenigde Staten beschikken over de vereiste systemen voor ruimtesurveillance en gegevensverwerking. De Ministeriële Raad van de ESA besloot daarom in november 2008 een verkennend programma op te zetten als onderdeel van het Space Situational Awareness project. De ESA beoogt met het SSA-initiatief een bijdrage te leveren aan de bescherming van Europese ruimte-systemen, in het bijzonder als het gaat om toegepaste diensten. Het project moet de beschikbaarheid van die diensten garanderen door snel betrouwbare informatie te leveren over bedreigingen voor en het duurzaam gebruik van de ruimte. Het SSA-programma en de ruimtevaartsector, zo stelde de rapporteur, is daarmee een essentieel onderdeel geworden van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid. In de aanbeveling werd geconstateerd dat veiligheid in de ruimte essentieel is voor Europese veiligheid in het algemeen. Het beheersysteem vormt de kern van het SSA-programma en moet duidelijk gedefinieerd worden. De rapporteur stelde dat het logisch zou zijn om, alvorens de technische vraagstukken aan te pakken, eerst de voorwaarden te definiëren voor gebruik van de toekomstige database. Ook zou er moeten worden nagedacht over de samenwerking met de Verenigde Staten. Europa zou niet helemaal afhankelijk van moeten zijn van de Verenigde Staten, zo meende hij, maar hij achtte het wel wenselijk en zelfs essentieel om een sterke band met de Amerikanen te houden op dit gebied om een goede kwaliteit van de informatie te verzekeren. De al bestaande samenwerking tussen de EU en de NAVO zou hierbij als voorbeeld kunnen dienen.

Commissie voor Parlementaire en Publieke Relaties

- *Education and training for ESDP: the military Erasmus initiative* (rapporteur: Yves Pozzo Di Borgo, Frankrijk): In zijn rapport en aanbeveling sprak de rapporteur steun uit voor de implementatie van het «militaire Erasmusinitiatief», dat door het Franse voorzitterschap van de WEU en EU is voorgesteld. Dit uitwisselingsprogramma voor jonge Europese officieren is geïnspireerd door het universitaire Erasmusprogramma en biedt studenten aan militaire academies de mogelijkheid om zes maanden in het buitenland te studeren, waarbij deze periode meetelt voor de studie in hun eigen land. Het idee achter dit initiatief is om een belangrijk onderdeel van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid, namelijk het menselijk element, te versterken. De rapporteur betoogde dat het voor de ontwikkeling van dit beleid cruciaal is om over nationale grenzen heen te kunnen werken. Om effectief gezamenlijke Europese missies te kunnen uitvoeren, moet het militair personeel een aantal overtuigingen delen, in staat zijn tot culturele uitwisseling en kennis hebben van buitenlandse militaire structuren en ontwikkelingen in de Europese defensie. Het militaire Erasmusinitiatief is omarmd door alle EU-lidstaten en wordt nu op vrijwillige basis uitgevoerd. In de aanbeveling staat dat dit zo snel mogelijk dient te gebeuren en dat aan de verwachtingen die hierover leven bij de strijdkrachten, moet worden voldaan. Parlementariërs worden opgeroepen om hun steun aan het programma te verlenen bij de behandeling van nationale defensiebudgetten. Het militaire Erasmusprogramma heeft voldoende financiering nodig. In de aanbeveling wordt opgeroepen om, in de huidige context van dalende budgetten, ervoor te zorgen dat deze langetermijninvestering in menskracht, die zo essentieel is voor de toekomst van het EVDB, niet te verwaarlozen.

Toespraken in de plenaire vergadering

Alle toespraken die tijdens de plenaire vergadering zijn gehouden, zijn terug te vinden in het woordelijk verslag van de zitting op de website http://www.assembly-weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/session.php?id_session=53 Hieronder volgt een samenvatting van de meest relevante bijdragen.

De Tsjechische president, Václav Klaus, gaf een terugblik op het EU-voorzitterschap van zijn land in de eerste helft van 2009. Hij had lof voor de rol die de West-Europese Unie in de afgelopen zestig jaar heeft gespeeld in de Europese integratie. De WEU, zo betoogde hij, is altijd gebaseerd op intergouvernementele samenwerking en heeft nooit de ambitie gehad om supranationale instellingen in het leven te roepen. De Parlementaire Assemblee lijdt dan ook niet aan een «democratisch tekort» en gebrek aan afrekenbaarheid, zoals veel andere Europese instituties, aldus de president, omdat de individuele landen erin vertegenwoordigd worden door gekozen leden van de nationale parlementen. De Assemblee van de West-Europese Unie is volgens hem een goed forum voor gedachtewisseling tussen democratisch gekozen volksvertegenwoordigers met een legitiem mandaat van de Europese burgers. De Assemblee kan daarbij vooral nuttig zijn in het slechten van de grenzen die nog bestaan tussen NATO en EU en in het informeren van nationale parlementen over het EVDB.

Recente raketproeven van Iran en Noord-Korea hebben laten zien dat autoritaire regimes, twintig jaar na de val van het IJzeren gordijn, nog steeds een bedreiging voor de wereldvrede vormen, aldus de heer Klaus. Tsjechië had het EU-voorzitterschap op een moeilijk moment op zich genomen, herinnerde hij zijn gehoor. De wereld zat middenin een diepe

financiële en economische crisis. Ook het conflict tussen Rusland en Oekraïne over gasleveranties was nog niet opgelost en daarnaast was Tsjechië als EU-voorzitter actief betrokken bij het vinden van een oplossing voor het conflict in Gaza. Voorts organiseerde Tsjechië een belangrijk top tussen de EU en de VS en lanceerde het als EU-voorzitter het Oostelijke Partnerschap. Het Tsjechisch voorzitterschap heeft geprobeerd de Europese basisvrijheden (vrij verkeer van mensen, werk, goederen en diensten) verder te implementeren. De Tsjechische president was er trots op dat tijdens het voorzitterschap van zijn land geen toename van protectionisme of van excessieve regulering heeft plaatsgevonden, ondanks de economische crisis. Als belangrijkste prestatie wees hij echter op het voortdurende, fundamentele debat over de vorm en inhoud van Europese integratie, zoals in het ratificatieproces voor het Verdrag van Lissabon. Een kritische houding, zonder de dictaten van politieke correctheid, was daarbij nodig om de discussie open te houden, zo meende de heer Klaus.

In het debat dat op zijn inbreng volgde, lichtte hij dit nog eens toe door erop te wijzen dat er in zijn land tijdens veertig jaar communistisch bewind geen vrije discussie mogelijk was geweest. Hij verzette zich dan ook tegen elke poging om een vrij debat in Europa over welk onderwerp dan ook te blokkeren. Hij sprak zich uit tegen het Verdrag van Lissabon, omdat dit in zijn ogen op een dramatische manier de rol van ongekozen bureaucraten in de Europese Unie zou vergroten. Het Verdrag vergroot niet de rol van de nationale parlementen of het Europees Parlement, vond hij. Daarmee draait Europese integratie niet langer om het wegvallen van grenzen (waar hij erg voor was), maar veel meer om opgelegde eenwording van bovenaf. Klaus stelde dat naarmate de EU sterker en monolithischer zou worden, zoals volgens hem beoogd wordt met het Verdrag van Lissabon, de rol van de WEU zou verminderen. Tot slot zei de Tsjechische president dat hij zich geen autonoom Europees defensiesysteem kon voorstellen. De NAVO is volgens hem de cruciale organisatie voor Europese veiligheid en het leek hem niet mogelijk daar een parallelle structuur naast te bouwen.

De secretaris-generaal van de NAVO, de heer De Hoop Scheffer, sprak in zijn bijdrage over de resultaten van de recente NAVO-top in Straatsburg en Kehl en over het nieuw op te stellen strategisch concept van het bondgenootschap. Tijdens de laatste NAVO-top, waar het zestigjarig bestaan van de alliantie werd gevierd, zijn besluiten genomen over Afghanistan, de Balkan, de verhouding met Rusland en over het proces om een nieuw strategisch concept op te stellen. Inzake Afghanistan is besloten om de training van de Afghaanse nationale veiligheidstroepen te verbeteren met als doel om het land uiteindelijk voor de eigen veiligheid te laten zorgen. De secretaris-generaal deed in dit kader een oproep aan de parlementariërs om krachtig steun te verlenen aan de EUPOL-missie, die volgens hem essentieel is om de noodzakelijke politiestructuren in Afghanistan te organiseren. Dit maakt de handen vrij om militaire middelen daar in te zetten waar die echt voor bedoeld zijn. Ook heeft de NAVO-top aandacht besteed aan de civiele dimensie van de opbouw in Afghanistan. Samenwerking met andere internationale organisaties en met de buurlanden, in het bijzonder Pakistan, werd daarbij van groot belang geacht. Inzake de Balkan heeft de NAVO haar intentie herhaald om deze regio uiteindelijk op te nemen in de Euro-Atlantische familie. Ook wordt verder gewerkt aan het opzetten van de noodzakelijke multi-etnische veiligheidsstructuren in Kosovo. Tijdens een vergadering van de ministers van Defensie op 11 en 12 juni zou verder worden gesproken over de toekomst van KFOR. Leidinggevend principe daarbij zou zijn dat het werk van de afgelopen jaren niet verloren moet gaan. De relatie met Rusland is soms moeizaam, erkende de heer De Hoop Scheffer, maar tegelijkertijd is het essentieel voor de wereldvrede dat de NAVO met dit

land blijft praten. Vertrouwen kan het beste opgebouwd worden door samen te werken op die terreinen waar er gedeelde belangen zijn, zoals in de strijd tegen het terrorisme. De NAVO-top heeft ten slotte de noodzaak van een nieuw strategisch concept erkend, die de nieuwe veiligheidsuitdagingen in het eerste decennium van de 21ste eeuw in ogenschouw neemt. De secretaris-generaal sprak de verwachting uit dat het debat over dit nieuwe concept ook een goede manier zal blijken te zijn om consensus te bouwen over de aanpak van een aantal belangrijke thema's.

Zo zal de NAVO in het nieuwe strategisch concept een antwoord moeten geven op de vraag wat er in de nieuwe strategische omgeving bedoeld wordt met het begrip «collectieve verdediging». Is die belofte van collectieve verdediging bijvoorbeeld ook van toepassing op de uitbraak van pandemieën of humanitaire rampen? En wordt er bij collectieve verdediging alleen aan een militaire reactie gedacht of zijn er ook andere antwoorden mogelijk? Ten tweede zou het strategisch concept volgens de secretaris-generaal duidelijkheid moeten bieden over de militaire transformatie van de NAVO. De alliantie moet zowel de mogelijkheid hebben tot collectieve territoriale verdediging, als tot het uitzenden van troepen naar verre crisisgebieden, soms op heel korte termijn. Het nieuwe strategisch concept moet duidelijk maken hoe de NAVO-troepen geschikt gemaakt kunnen worden voor deze «interoperabiliteit». Ten derde moet het bondgenootschap volgens de heer De Hoop Scheffer in haar nieuwe concept de consolidatie van het Europese continent in vrede en vrijheid bevestigen. Hij bepleitte voortzetting van het open-deur-beleid van de NAVO, waarbij wel de relatie met Rusland in acht moet worden genomen. Tot slot zou het nieuwe concept de notie van een brede benadering moeten onderstrepen. De operaties in Afghanistan en Bosnië laten zien dat succes alleen haalbaar is als een militaire benadering wordt gecoördineerd met een economische en politieke benadering. Om dat te bewerkstelligen is de samenwerking met andere internationale organisaties nodig, in het bijzonder de VN en de EU, zo stelde de NAVO-topman. In september 2008 had hij hier al een verklaring over ondertekend met de secretaris-generaal van de VN. Een soortgelijke samenwerkingsovereenkomst met de EU was nu van het hoogste belang, zo betoogde hij, omdat er simpelweg geen alternatief is voor nauwere samenwerking tussen NAVO en EU. Hij vroeg de parlementariërs om er in hun eigen parlementen op toe te zien dat beide organisaties goed samenwerken aan dezelfde doelen. Een goed voorbeeld van de noodzaak van zulke samenwerking vormen de verschillende internationale operaties ter bestrijding van de piraterij voor de Hoorn van Afrika. Is het logisch dat dezelfde landen in twee verschillende organisaties (EU en NAVO) werken volgens verschillende procedures en in verschillende juridische kaders, zo vroeg hij retorisch. Door de inconsistenties die daardoor ontstaan te vermijden, zal de effectiviteit van de bijdragen van individuele landen vergroot worden, besloot de heer De Hoop Scheffer.

De heer Gunnar Lund, de Zweedse ambassadeur in Frankrijk, sprak namens Carl Bildt, de Zweedse minister van Buitenlandse Zaken, over de prioriteiten van het aanstaande EU-voorzitterschap van zijn land. Het versterken van de EU als een mondiale speler staat daarbij hoog op de agenda, zo zei hij. Zweden heeft zich altijd ingezet voor de ontwikkeling van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid en zou zich daarbij in de komende zes maanden richten op verbetering van zowel de civiele als de militaire capaciteiten. Daarmee wordt voortgebouwd op de «Capability Declaration» waarmee het Franse EU-voorzitterschap eind 2008 het EVDB een hernieuwde impuls heeft willen geven. Aan de civiele kant betekent dit dat vooral aandacht wordt gegeven aan het bevorderen van voldoende aanbod van gekwalificeerd personeel. Nationale strategieën zijn daarbij van groot belang, evenals het trekken van lessen uit operaties. Op militair gebied ziet Zweden veel mogelijkheden in de «EU Battlegroups». Zonder

het concept van deze «battlegroups» te willen veranderen, hoopt Zweden de discussie aan te zwengelen over de bruikbaarheid en flexibiliteit van deze militaire formaties, aldus de heer Lund. Kunnen deze «battlegroups» als een strategische reserve gebruikt worden? Hoe wordt samenwerking en informatie-uitwisseling tussen verschillende «battlegroups» gegarandeerd? Ook beloofde de heer Lund dat Zweden aandacht zal besteden aan maritieme surveillance, in het bijzonder de samenwerking tussen de militaire en de civiele varianten daarvan. Bij de bevordering van een concurrerende en innovatieve Europese defensie-industrie wil Zweden zich vooral richten op meer transparantie en harmonisatie.

De heer Lund somde een aantal EU-missies op waar het Zweedse voorzitterschap mee te maken krijgt. Na evaluatie van de operatie Atalanta in juni zal de EU zich moeten buigen over de toekomst van deze missie. Een dergelijke discussie staat ook op stapel voor de missies in Bosnië, EUFOR Althea en de politiemissie EUPM. Onder het Zweedse voorzitterschap zal de evaluatie van EUFOR Tsjaad afgerond worden. Zweden zal zich blijven inzetten voor een volledige bezetting van de EULEX-missie in Kosovo. Ook zal er meer personeel moeten worden aangetrokken voor de EU politiemissie in Afghanistan, EUPOL, die zo belangrijk is voor een stabiele democratische ontwikkeling in dat land. Het mandaat van EUMM Georgië loopt in september af; de discussie over mogelijke verlening zal binnenkort beginnen, stelde de ambassadeur.

Wil de EU als mondiale speler succesvol zijn, dan moet er nauw worden samengewerkt met de andere spelers, zoals de VN, NAVO, OVSE en de Afrikaanse Unie, maar ook met individuele landen. Zweden zal daarbij een brede benadering nastreven, waarbij veiligheid, ontwikkeling en mensenrechten geïntegreerd worden behandeld. De heer Lund stelde dat zijn land speciale aandacht zal geven aan de participatie van vrouwen in conflictpreventie en vredeshandhaving, conform de VN Veiligheidsraadsresoluties 1325 en 1820. Hij sprak tot slot de verwachting uit dat, als het Verdrag van Lissabon geratificeerd wordt, de EU efficiënter en democratischer kan werken, waardoor de Unie ook effectiever op het mondiale toneel kan opereren.

De voorzitter van de delegatie,
Blom

De griffier van de delegatie,
Westerhoff